

МАЙСТРИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА

Ганна СОБАЧКО

ГАННА СОБАЧКО

ГАННА СОБАЧКО

HANNAH SOBACHKO

HANNA SOBATCHKO

HANNA SOBATSCHKO

Автор тексту
та упорядник
Г. А. МЕСТЕЧКІН

«МИСТЕЦТВО»
КИЇВ — 1965

Півстоліття тому, ще до Великого Жовтня, Ганна Федосіївна Собачко була вже відомим майстром народного живопнсу. Вона особливо дорога нам тим, що одна з перших закладала підвалини українського радянського народного декоративного мистецтва. Своєю творчістю періоду революції художниця доводила, що в українському народному мистецтві починається новий, вищий етап.

Народилася Ганна Федосіївна Собачко (Собачко-Шостак) 15 грудня 1883 року в селі Веселинівці (кол. Скопці) Барншівського району на Київщині. Батьки її були безземельні селяни. Саме прізвище Собачко — спадщина від далеких часів кріпосництва: колись у їх роду поміщик проміняв людину на собаку.

Сім'я Ганни Федосіївни жила бідно. Тільки дві зими ходила дівчинка до школи, а потім довелося найматися до багатіїв на польові роботи. Взимку вона разом з матір'ю ткала полотно.

У п'ятнадцять років Ганна почала розписувати паперові рушники, які поряд з тканими й вишиваними були поширені тоді на Переяславщині і якими селяни прикрашали свої житла. Розмальовувала вона також хати односельчан.

У 1910 році відома шанувальниця української народного мистецтва А. В. Семиградова познайомила з роботамн Ганни Собачко художницю Є. І. Прибильську, яка з того часу уважно стежила за її мистецьким зростанням, сприяла йому.

А. В. Семиградова створила в Скопцях учбово-показову майстерню по виготовленню килимів, якою керувала Є. І. Прибильська. За малюнками Ганни Собачко тут були виготовлені панно і вишивки, що експонувалися на виставках у Петербурзі, Києві (1913 р.), Парижі (1913 р.) й Берліні (1914 р.). Є. І. Прибильську особливо приваб-

лювали ті твори Ганни, що їх художниця виконувала не на замовлення, не як зразки для вишивок, а для себе. Проте ці живописні роботи Ганни Собачко довгий час не показувалися на виставках. У ті роки народний живопис мало хто вважав за справжнє мистецтво, питання естетики народного мистецтва не висвітлювались, бо підхід до нього був, по суті, чисто етнографічним. Але в листопаді 1915 року за допомогою ряду передових діячів російського мистецтва Є. Прибильській вдалося експонувати живописні роботи, або, як тоді називали, «селянські малюнки», Ганни Собачко в Москві на виставці «Сучасне декоративне мистецтво». Там також були представлені й твори двох інших народних митців із села Вербівки на Черкащині — Євмена Пшеченка і Володимира Довгошиї. Це був перший показ українського народного живопису.

Твори Ганни Собачко, експоновані в Москві на виставці 1915 року, характерні для першого періоду творчості художниці, що охоплює 1910—1917 роки. Розписи цього часу монументальні за своєю композиційною будовою, виконані в традиціях настінних українських декоративних розписів. Тло в них біле. Симетричні композиції будуються на контрастних співвідношеннях малих і великих кольорових плям, що заповнюють усю площину. За колірним вирішенням вони лаконічні і разом з тим ясні, інтенсивні.

Особливо цікавий один з малюнків під назвою «Настінний розпис». На білому тлі в центрі — синя кобальтова квітка, навколо якої скомпоновані інші квіти. Широкі прямі лінії головної стеблини і зігнуті гілки, що плавно розтікаються від центра і знову збігаються до центра, створюють приємну для ока гру і ніби передають спокій лугів. Жов-

тогарячі квіти внизу протистоять і водночас перегукуються з симетрично розташованими синіми й фіолетовими квітами вгорі. З великими фіолетовими плямами чергуються, вступаючи з ними в колористичний зв'язок, прозорі рожеві, підсилені жовтогарячими. Рожеві сполучаються також з іншими кольорами і в залежності від них здаються то холодними, то теплими. У центрі композиції поряд з рожевими квітами грає ніжно-зелена стеблина. Сині кобальтові барви весь час залишаються холодними, підсилюючи загальне кольорове напруження. Завдяки такій художній побудові рослинний орнамент розпису набуває реальності, яскравості. Він відбиває красу української природи. Справді монументальне чарівне стебло з квітами сприймається як споконвічне дерево життя. Почуття душевної ясності й рівноваги сповнює цей твір.

У роботі «Настінний розпис», незважаючи на її, здавалося б, строгу симетрію, нема, однак, повторення у частинах композиції. Більш вільно будується композиція у творі «Повійка». Головний композиційний вузол припадає тут на зелену квітку. Звідси симетрично розходяться і повертаються знову стеблини рослин, при цьому весь час чергуються пляма квітки і тонка лінія стеблини. Створюється враження, ніби головна квітка, розкриваючись, дає життя іншим. Квіти дуже різноманітні — то мають зірчасту форму, то нагадують виноградне гроно, і жодна квітка не повторюється. Хоч рослини ці різні не тільки за трактуванням, а й за своїми розмірами, симетрію тут витримано. Це досягнуто тим, що елементи розпису зліва і справа взаємно урівноважені. Такий прийом асиметричної рівноваги часто спостерігається у перший період творчості Ганни Собачко і розвивається потім аж до останнього часу. До-

мінує тут зелений колір. Підтримуючи його, художниця вводить різні варіації жовтого і блакитного, у сполученні з якими зелений стає настільки відчутним, що створюється враження, ніби дивишся на залиті сонцем луки й поля, вкриті густою соковитою травою. У цьому розписі передано почуття художниці до рідної землі, яка не тільки годує, а й радує своєю барвистістю, своїми самосійними квітами. Роздоллям, степовим простором віє від твору.

Техніка акварелі й гуаші, в якій працює художниця, певною мірою визначає живописне багатство її творів. Комбінуючи матову густу гуаш і прозору чисту акварель, вона збагачує фактурну поверхню своїх розписів. Інколи Ганна Собачко вводить ще у свою палітру бронзу — золоту і срібну.

Кожна окрема робота художниці відрізняється від іншої колористичним вирішенням, за допомогою якого дається певний образ. Порівняємо з розписом «Повійка» розпис «Весняна пісня», в якому також є блакитні й рожеві кольори і переважає зелений. Але зелений зовсім інший, ніж у «Повійці», він найніжніших градацій і типовий саме для ранньої весни. Зелений вступає у колористичний зв'язок з ніжно-рожевими й ультрамариновими. Темно-коричневі стеблини, що розходяться від центра, ще більше підсилюють ніжність зеленого. Тут же звучать найніжніші блакитні, що випромінюють синь весняного неба. Художниця кладе в основу колір, найбільш характерний для задуманого нею образу. Так, ніжні прозорі блакитні й рожеві кольори, переливаючись, підсилюють домінуючий зелений, чим досягається враження ранньої весни. Ця прозорість, багатство кольорів, що бачимо в розписі, є органічним виявом цілісного, життєствердного світосприймання природи митцем, людини з

народу. Тут роздуми художниці про майбутнє, про ті сподівання й надії, які трудовий народ завжди пов'язував з приходом весни. Уже в перший період творчості художниці ми спостерігаємо у неї яскраву, життєрадісну палітру. Звідки ж цей оптимізм, ця яскравість кольорів? Де їх коріння?

Все це йде ще з сивої давнини, сягає в глибину віків слов'янської народної культури.

Українське народне мистецтво з його оптимізмом завжди було в своїй основі антирелігійним і атеїстичним, чужим християнській містиці й аскетизму. Звідси — його життєстверднe начало. І хоч минули цілі століття, але народна творчість залишається так само невіддільною від життя її творців. Традиційність народного мистецтва не означає, однак, що воно архаїчне, незмінне. Як і професіональне мистецтво, воно залежить від розвитку суспільства. Тому при всій своїй традиційності народне мистецтво розвивається, змінюється, збагачується разом з розвитком образного мислення народу. Це відбувається в основному під час великих поворотів у історії суспільства. І війни, і революції відбиваються на розвитку народного мистецтва. Вивчаючи й аналізуючи творчий шлях Ганни Собачко більш ніж за півстоліття, ми знову і знову знаходимо цьому підтвердження.

У 1916 році, в час першої світової війни, Ганна Собачко створює композицію «Тривога». Тут уже можна побачити те нове кольорове й образне вирішення, що відрізняє її твори від робіт попередніх років. На темно-зеленому, а не білому, як раніше, тлі подані червоно-вогняні, підсилені чорним, смерчі, в центрі — дві білі плями з чорними зіницями. Червоно-вогняними смерчами художниця ніби хотіла передати весь жах, тривогу і трагедійність війни, що охопила світ.

Велика Жовтнева соціалістична революція відкрила перед народними митцями необмежені можливості. Проста селянка з Переяславщини, українська народна художниця Ганна Федосіївна Собачко сприйняла революцію, як свою рідну і кровну справу. У своїх роботах вона передає риси нового часу.

Саме 1917—1920 роки, роки революції і громадянської війни, знаменують новий етап у творчості художниці. За кольоровим і композиційним вирішенням розписи її цього періоду дуже різноманітні. Тло, як правило, вже не біле, а кольорове, воно допомагає розкрити зміст твору. Змінюється трактування квітів, які виступають як самостійні величини. Іноді одна квітка заповнює увесь аркуш.

По-новому будується композиція. Вона компактна, цілеспрямована і вже не симетрична, як у попередніх роботах.

Однією з характерних робіт художниці періоду революції є розпис «Червоний Травень». На зеленому тлі з інтенсивним смарагдовим полиском, що передає травневу зелень,— велика червона квітка, стеблина якої переходить у серп. Вона пов'язана з лініями серпа, лінії суцвіття ритмічні руху ліній по спіралі. Зелений фон вступає в колористичну єдність з червоною квіткою, яка у свою чергу має градації від теплої кіноварі до червоного холодного краплаку. Зелене у співвідношенні до червоного звучить як холодне, тому квітка спалахує яскраво.

У композиції бачимо й інші кольори. Сині та блакитні квіти рухаються ритмічно навколо серпа і вінчають його замкнутим колом. По відношенню до них зелене тло звучить уже як тепле. Завдяки великій плямі червоної квітки і її кольоровій протилежності з зеленим фоном створюється враження гли-

бини, простору. Вкраплення чорної фарби на листях і білі зубці серпа посилюють кольорову мелодію. Червоний колір у розписі «Червоний Травень» є провідним і виступає як колір найвищої напруги, як символ революції.

«Український вінок» — така назва однієї з кращих робіт художниці. Мотивом її є традиційний вінок щастя, який сплітають дівчата в українських селах за давніми народними звичаями. Композиція вирішена лаконічно. Вінок вписаний колом у квадратну форму аркуша. Квіти округлі, різні за величиною, листочкн мають гострі краї. Півкруглі лінії замкненого кола протистоять гострокінцевим прямим. Композиція розпису будується на двох великих вузлах теплих і холодних кольорів. Два полюси — теплий оранжевий, в якому вирішено тло, і домінуючий холодний синій кобальтовий з градаціями від світлих, ясних до темних фіолетових, в яких подані квіти,— посилюють емоційне звучання твору. Гранично інтенсивні теплі й холодні кольори композиції сплітаються у казковий колористичний вінок.

Розпис Ганни Собачко «Український вінок» відбиває час, подих тих полум'яних літ, коли в боях і походах червоних полків народжувалась нова держава — Радянська Україна, передає віру в світле майбутнє рідного краю, радість, викликану в творчості художниці Жовтневою революцією.

Виходячи у своїй творчості з народних традицій, Ганна Собачко стала однією з зачинательок українського радянського народного декоративного живопису.

Разом з нею у ці роки виступають із своїми творами і відомі народні митці І. Гончар, В. Довгошия, Є. Пшеченко. Поряд з розписами Ганни Собачко їхні роботи експонувалися у першотравневі дні 1919 року в Києві на виставці «Сучасна

творчість українського села». Цю виставку організувала секція прикладних мистецтв відділу мистецтва при колегії освіти та пропаганди Київської Ради робітничих депутатів. Активну участь в організації її брали художники В. Меллер, Н. Генке-Меллер, Є. Прибильська, Є. Спаська та письменник І. Еренбург. Сам факт відкриття виставки був ніби відгуком на відомий декрет ВЦВКу «Про засоби сприяння кустарній промисловості», опублікований 27 квітня 1919 року в газеті «Правда». Цей декрет, прийнятий у важкі роки громадянської війни, відіграв велику роль у розвитку народного мистецтва в нашій країні.

Виставка «Сучасна творчість українського села» була першою виставкою народного мистецтва на Україні в роки Радянської влади. І саме тут народне мистецтво дістало справжнє визнання і перестало бути безіменним.

Твори Ганни Собачко експонувалися в окремому залі і були в центрі уваги громадськості. За її роботами були виконані також великі панно, що прикрашали святковий Київ.

Розписи Ганни Собачко свідчили, що народне мистецтво не є чимось сталим, раз назавжди даним, що воно розвивається, збагачується, наповнюється новим змістом, відбиває дух часу. Тому твори художниці були такі популярні. Уже в перші роки Радянської влади їх показували на виставках у Москві (1923 р.), в Берліні, Дрездені та Мюнхені (1922 р., 1924—1925 рр.). У 1927 році роботи Ганни Собачко експонуються в Москві на виставці «Мистецтво народів СРСР», присвяченій десятим роковинам Великого Жовтня. Однак пізніше довгий час про ці твори художниці нічого не було відомо. Вважалося, що її розписи періоду революції і громадянської війни загублені. Та

восени 1963 року автору цих рядків пощастило відшукати їх. Це унікальне зібрання народного живопису зберігалося в Москві у лікаря О. І. Прибильської, рідної сестри Є. І. Прибильської. Знайдені роботи дали можливість відновити увесь творчий шлях народної художниці.

Третій період творчості Ганни Собачко починається з 1932—1936 років і продовжується до наших днів.

У 1932 році художницю було запрошено до Москви. У Підмосков'ї, на фабриці «Экспортнабивткань» за її рисунками та ескізами виготовлялися килимки, тканини й вишивки в стилі українського народного мистецтва. Роботи Ганни Собачко, створені тоді, були показані у нашій країні та на міжнародних виставках у Парижі (1937 р.) і Нью-Йорку (1939 р.). У 1936 році її твори експонувалися в Києві на Республіканській виставці українського народного мистецтва, яка демонструвалася також у Москві й Ленінграді. Поряд з роботами Ганни Собачко на ній виставлялися і твори її учениці Параски Власенко, і роботи Марії Примаченко, Тетяни Пати, Надії Білокінь, Марії Пособчук, майстра народної кераміки Івана Гончара та ін. Виставка свідчила про розквіт українського народного мистецтва в роки Радянської влади.

Ганна Федосіївна бере участь у республіканських виставках і тепер. Нові роботи художниці — це новий період у її творчості. Для них характерні ліризм і разом з тим епічність. У них нема того вихрового руху в композиції, що було властиве її роботам революційних років. Нема у них і того почуття спокою, тієї статичності, якими відзначалися розписи дореволюційного часу. Композиції величаві, впевнені і разом з тим багаті й різноманітні щодо колористичного вирішення. Лірико-епічний стиль художни-

ці знаходить свій вияв і в формі. Фарби яскраві і водночас ніжні, м'які, колір звучить благородно і в той же час інтенсивно. Художниця вірна принципам народного живопису, за якими при інтенсивному колориті мають бути чіткими рисунок і композиція.

Композиція її творів тримається на великих кольорових плямах, на варіації квітів, різних за величиною і різноманітних за формою. Для рисунка характерна філігранність, ажурність.

Квіти-птахи, квіти-риби, квіти-веселки — цільні за формою, одна квітка органічно переходить в іншу, безперервно змінюючись і перетворюючись. У ряді композицій бачимо, як пелюстки квітів переходять непомітно в птахів, риб, інколи в зображення людей. Усі ці зображення сплетені воєдино. Це походить ще від стародавніх слов'янських народних традицій тератологічних орнаментів, у яких в одну композицію зливались мотиви живих істот і рослин. Так може творити лише той, хто зріс біля землі, все життя ходив біля неї. Весна, яка засіває запашними квітами ліси і луки, буяння золотих достигаючих ланів підказують митцеві мотиви і фарби для творчості. Квіти в розписах Ганни Собачко ніби живуть своїм життям. Соковите узорчате листя, буйні пагінці, стеблини, що примхливо звиваються, ніби втілюють невичерпні сили природи.

Художниця сприймає життя як радісні квіти. «Квіти України» — таку назву має цикл творів, над якими вона працює понад півстоліччя.

Розписи Ганни Собачко останніх років відбивають красу нашої сучасності, передають почуття, властиві радянським людям. І кожна її нова робота — це зразок нового художнього вирішення. Такі її розписи «Дружба» — композиція з

птахів-квітів, які злетілися до гурту, а весь твір сприймається як єдина чарівна квітка; «Пісня праці», де художниця підноситься до узагальнення образу і квітами вирішує серп і молот — символ праці.

«Твори Ганни Федосіївни Собачко — золота сторінка в історії українського мистецтва»,— так сказав про них український письменник і шанувальник народної творчості Михайло Стельмах. Розписи художниці, позначені високою культурою форми, характерною для народного мистецтва, становлять велику історичну й естетичну цінність і можуть бути предметом серйозного й уважного вивчення.

Квіти у творах Ганни Собачко не безіменні — це квіти добра і мрії, надій і роздумів, діяння і щастя нашого народу, вони правдиво передають колорит української природи, її багатство.

Нині Ганні Федосіївні вже понад вісімдесят років, а вона все така ж молода у своїй творчості. Її квіти і сьогодні викликають естетичну насолоду, вони такі ж прекрасні, як саме життя.

Одна из зачинательниц украинской советской народной декоративной живописи Ганна Феодосиевна Собачко (Собачко-Шостак) родилась 15 декабря 1883 года в семье безземельного крестьянина в селе Веселиновка (бывшие Скопцы) Барышевского района на Киевщине. Учиться ей почти не пришлось. С детства она работала на чужом поле, ткала полотно. С пятнадцати лет стала расписывать бумажные «рушники», которыми крестьяне украшали свои хаты.

В 1910 году с ее работами познакомилась художница Е. И. Прибыльская. Она и стала первооткрывателем таланта Ганны и внимательно следила за ее творческим ростом. Выполненные по эскизам Ганны Собачко вышивки и панно в 1913—1914 годах экспонировались на выставках в Петербурге, Киеве, Париже, Берлине. Е. И. Прибыльскую заинтересовала живопись крестьянской девушки, особенно те ра-

Весняна пісня
Весенняя песня
Spring Song
La chanson du printemps
Frühlingslied

1913.

боты, которые народная художница делала для себя. Живописные произведения Ганны Собачко были широко показаны в Москве на выставке «Современное декоративное искусство» в ноябре 1915 года. Это был первый публичный показ украинской народной декоративной живописи.

Работы дореволюционного периода Ганны Собачко выполнены в традициях украинских настенных росписей. Они традиционны по колористическому решению, композиции и рисунку. Фоны росписей белые, композиции симметричны.

Для работ художницы характерен монументализм, издавна присущий украинскому народному искусству.

1917—1920 годы знаменуют важнейший период в творчестве Ганны Собачко. В своей живописи она воспевает новую жизнь, Октябрьскую социалистическую революцию. Росписи этого периода значительно от-

Тривога
Тревога
Alarm
Alerte
Alarm

1916.

личаются от ее предыдущих работ. Здесь видно особенно глубокое развитие народных традиций. Фоны чаще всего цветные; эмоционально насыщенный, накаленный до предела цвет выступает как образ. Композиция становится компактнее, она уже не симметрична, как в прежних работах художницы. Вихри изображенных цветов на пылающих фонах — это бурные потоки революционного времени (например, работа «Красный Май»). В мае 1919 года произведения художницы экспонируются в Киеве на выставке «Современное творчество украинского села», а в 1922—1927 годах — на выставках в Москве, а также за рубежом — в Берлине, Дрездене, Мюнхене.

С 1932 года Г. Ф. Собачко живет в Москве, продолжая творить в традициях украинского народного искусства. Ее работы показывают на украинских, всесоюзных и зарубежных выставках.

Настінний розпис
Настенная роспись
Mural-Painting
Pelnture murale
Wandmalerei

1915.

Для современного периода творчества художницы характерен лирико-эпический стиль. Композиции ее работ величавы; рисунок филигранный, ювелирный; краски яркие и одновременно нежные, бархатистые. В ряде работ цветы преобразуются в птиц, рыб, изредка — в людей, составляя единое композиционное сплетение, берущее начало от древних славянских тератологических орнаментов. Художница воспринимает современность как радостные цветы. Это цветы добра и мечты, надежд и раздумий, деяний и счастья украинского советского народа.

Г. Местечкин.

Червоний Травень
Красный Май
Red May
Mai rouge
Der rote Mai

1917. 1922.

One of the founders of Soviet Ukrainian decorative folk art, Hannah Feodoseyevna Sobachko (Sobachko-Shostak) was born on December 15, 1883 into the family of a landless peasant in the village of Veselinovka (once Skoptsi), Pereyaslav-Khmelnitsky district in the Kiev Region. She received almost no education. From her early childhood she worked as a field-hand or weaver. At the age of 15 she began to paint paper towels, which the peasants used to decorate their huts with.

In 1910 the artist E. I. Pribilskaya got acquainted with Hannah Sobachko's works. E. I. Pribilskaya was the first to discover Hannah's artistic talent and she paid much attention to its development. Many embroideries and panels were executed after Hannah Sobachko's sketches and in 1913—1914 they were displayed at exhibitions in St. Petersburg, Kiev, Paris and Berlin. E. I. Pribilskaya became especially

Коники
Коники
Colts
Les petits chevaux
Pferdchen

interested in the paintings which this peasant girl made for herself. Hannah Sobachko's paintings were widely displayed in Moscow at the exhibition of "Contemporary Decorative Art" in November, 1915. That was the first public display of Ukrainian decorative folk art.

Hannah Sobachko's works of the pre-revolutionary period are performed according to the traditions of Ukrainian mural paintings. They are traditional in their colouristic manner, composition and pattern. The backgrounds of the paintings are white. The compositions are symmetrical.

Monumental grandeur is a typical feature of H. Sobachko's works, as it has always been typical of Ukrainian folk art in general.

1917—1920 marked a very important period in the creative work of Hannah Sobachko. In her paintings she portrays a new life, the October Socialist Revolution. The paintings

Півні
Петухи
Roosters
Coqs
Hahne

1916.

of that period differ greatly from the preceding works of Sobachko. In them we see a profound development of folk traditions. The backgrounds are more often coloured. Emotionally saturated and extraordinarily vivid, the colour is used as an image. The compositional character becomes more compact and loses its symmetry; it seems to be twisting like a spiral. The whirlwinds of flowers on flaming backgrounds depict the stormy progress of that revolutionary time (for example, the work "Red May"). In May, 1919 Hannah Sobachko's works were exhibited in Kiev at the "Contemporary Works of Ukrainian Villages" display. In 1922—1927 they were displayed at art exhibitions in Moscow, as well as abroad — in Berlin, Dresden, Munich.

Beginning with 1932 H. Sobachko makes Moscow her home. She continues to work in the tradition of Ukrainian folk art. Her works are dis-

Вечірні вогники
Вечерние огоньки
Evening Lights
Feux follets
Abendfeuern

1918.

played at Ukrainian, All-Union and foreign exhibitions.

Sobachko's works during the modern period are executed in the lyrical-epic style. The compositional make-up of her works is majestic. The drawings are filigree. The colours are vivid and at the same time soft and tender. In several of her works flowers are transformed into birds, fish and sometimes even people. In this way the artist creates a single compositional thread which takes its beginning from ancient Slavic teratological ornaments. The artist comprehends contemporary reality as splendid flowers — the flowers of good and noble aspirations, of hopes and meditations, noble deeds and the happiness of our Soviet Ukrainian people.

G. Mestechkin.

Композиція
Композиция
Composition
Composition
Komposition

1918.

Hanna Fédossiïevna Sobatchko (Sobatchko-Chostak), l'une des fondatrices de la peinture décorative populaire de l'Ukraine Soviétique, est née le 15 Décembre 1883. C'était la fille d'un paysan sans terre du village de Véssélinovka (ex Skopsy), de l'arrondissement de Péréiaslav-Khmelnitsky, région de Kiev. Elle n'eut presque pas la possibilité d'aller à l'école. Dès l'enfance, elle fut obligée de travailler tantôt dans les champs, tantôt à tisser la toile. A l'âge de 15 ans, elle se mit à faire des dessins d'ornements sur ces „serviettes" en papier dont les paysans se servaient pour orner leurs isbas.

En 1910, E. I. Pribylskaïa, qui était peintre elle-même, eut connaissance des travaux de Hanna et découvrit son talent. Par la suite, elle suivit attentivement son épanouissement artistique. Sur des esquisses de Hanna Sobatchko, on fit des broderies et des panneaux qui furent exposés dans diverses expositions à

У червоному полі
В красном поле
In a Red Field
Dans le champ rouge
Im rotem Feld

1918.

St. Petersbourg, Kiev, Paris et Berlin au cours des années 1913—1914. E. I. Pribylskaïa s'intéressait surtout aux travaux que cette fille de paysans faisait pour elle-même. Les peintures de Hanna Sobatchko furent largement présentées à Moscou à l'Exposition de "L'Art Décoratif Contemporain" en Novembre 1915. C'était la première exposition publique de la peinture décorative populaire ukrainienne.

Les travaux de la période pré-révolutionnaire de l'oeuvre de Hanna Sobatchko sont exécutés suivant la tradition de la peinture murale ukrainienne. Ils sont traditionnels dans le coloris, la composition et le dessin. Les fonds sont blancs, la composition symétrique.

Les travaux de l'artiste se caractérisent par leur monumentalisme, propre depuis toujours à l'art populaire ukrainien.

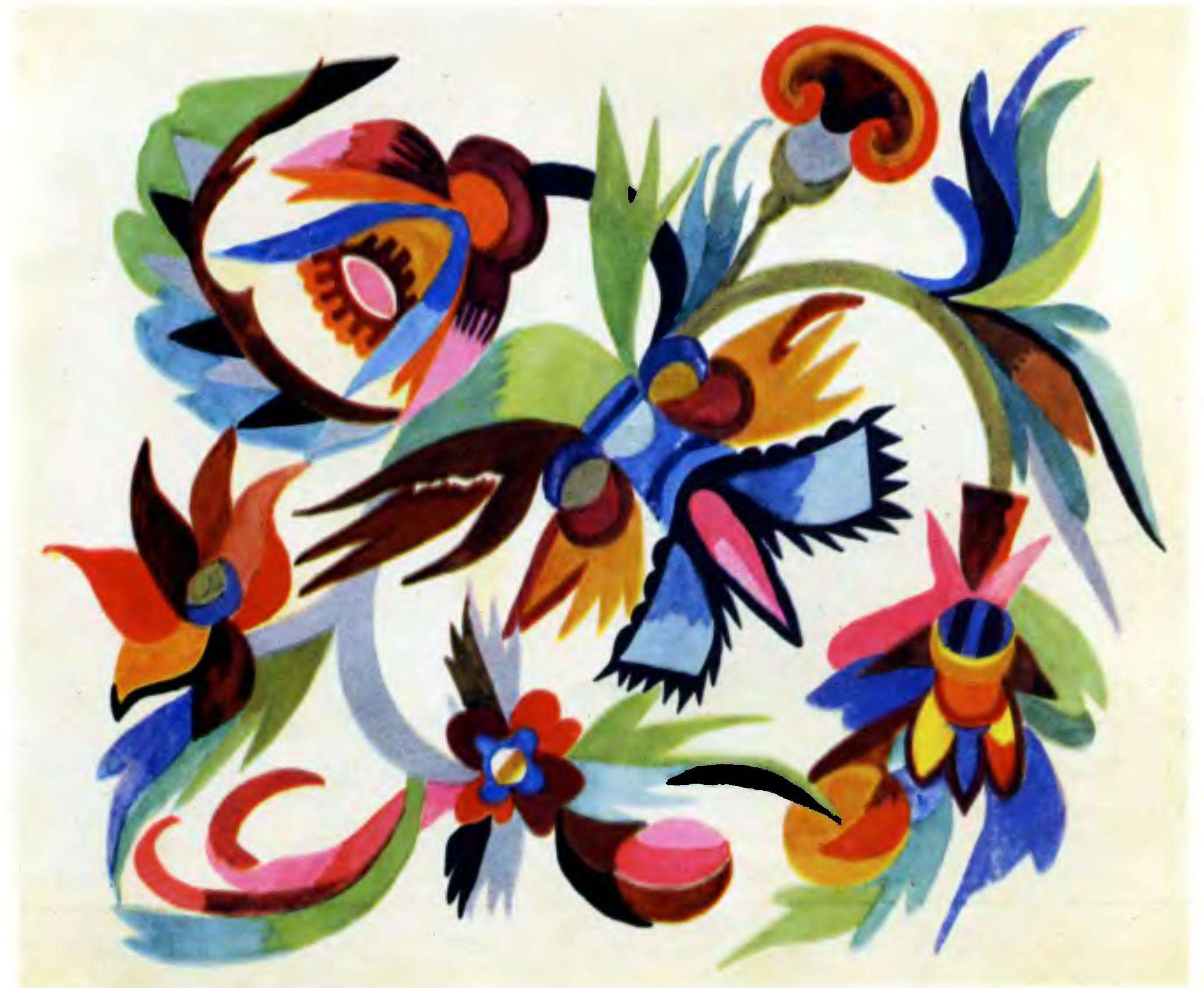
Les années 1917—1920 forment une période très importante dans

Український вінок
Украинский венок
Ukrainian Wreath
Couronne Ukrainienne
Ukrainischer Kranz

1918.

l'art de Hanna Sobatchko. Toutes les peintures de cette époque chantent la vie nouvelle, la Révolution Socialiste d'Octobre. Les oeuvres de cette époque diffèrent très sensiblement de celles qui leur sont antérieures. Nous y voyons un développement particulièrement important des traditions populaires. Le plus souvent, les fonds sont de couleurs. Saturée d'émotion, chaude à l'extrême, la couleur devient image. La composition devient plus compacte, elle n'est plus symétrique comme avant. Les tourbillons de fleurs sur des fonds flamboyants représentent le cours impétueux des temps révolutionnaires (comme par exemple dans „Le Mai Rouge". En Mai 1919, on put admirer les oeuvres de Hanna Sobatchko à Kiev à l'Exposition de „L'Art Contemporain dans le Village Ukrainien"; puis, au cours des années 1922—1927, dans diverses expositions de Moscou ou même de l'étranger comme Berlin, Dresde, Munich.

Вихор
Вихрь
Whirlwind
Tourblillon
Wirbel

1920

A partir de 1932 H. Sobatchko habite Moscou et continue à peindre selon les traditions de l'art populaire ukrainien. On expose ces travaux dans les expositions de l'Ukraine, de l'Union Soviétique et de l'étranger.

La période actuelle dans l'oeuvre de l'artiste se caractérise par un style lyrico-épique. La composition de ses peintures est majestueuse, le dessin, un vrai filigrane. La couleur, tout en étant éclatante, est douce et veloutée. Dans un certain nombre de travaux les fleurs se transforment en oiseaux, en poissons, eh parfois même en personnes, forment une chaîne compositionnelle unique qui prend sa source dans les anciens ornements teratologiques slaves. L'artiste conçoit le présent sous forme de fleurs pleines de joie. Ce sont des fleurs de bonté et de rêve, de méditation et d'espoir, d'actions et de bonheurs du peuple ukrainien soviétique.

G. Mestetchkine.

Повійка
Вьюнок
Bindweed
Liseron
Winde

1917.

Eine der Urheberinnen der ukrainischen sowijetischen dekorativen Volksmalerei — Hanna Fedossijewna Sobatschko (Sobatschko-Schostак) — wurde am 15. Dezember 1883 in der Familie eines landlosen Kleinbauers im Dorf Wesselinowka (früher Skopsy) im Bezirk von Perejaslaw-Chmelnizki des Kiewer Gebietes geboren. Lernen konnte sie fast nicht; von Kindheit auf arbeitete sie schon bei den Grossbauern in Felde, webte Leinen. Mit 15 Jahre begann sie papierene „Handtücher" („Ruschniki") mit welchem die Bauern ihr Wohnung schön machten zu bemalen.

Im Jahre 1910 machte sich die Kunstmalerin E. I. Pribilskaja mit den Werken von Hanna Sobatschko bekannt. So war sie die erste Entdeckerin des Talents von Hanna und sorgte aufmerksam für ihr schöpferisches Wachsen. Nach den Skizzen von Hanna Sobatschko wurden Stickereien und Panneaus hergestellt, die 1913—1914 in den Ausstellungen

Кораблик
Кораблик
Small Ship
Petit bateau
Schifflein

1919.

in Petersburg, Kiew, Paris, Berlin exponiert wurden. E. I. Pribilskaja interessierte sich für die Werke dieser Bauermädchen, inbesonders für diejenigen, die die Volksmalerin für sich anfertigte. Die Kunstwerke von Hanna Sobatschko wurden öffentlich in der Ausstellung „Moderne dekorative Kunst" in Moskau in November 1915 gezeigt. Das war die erste Vorführung der ukrainischen dekorativen Volksmalerei.

Die Werke der vorrevolutionäre Periode des Schaffens von Hanna Sobatschko sind in den Traditionen der ukrainischen Wandmalerei ausgeführt. Sie sind traditionell bei ihren koloristischen Lösungen, ihren Kompozitionen und ihrer Zeichnung. Die Bemalungen sind symetrisch und auf weissem Grund ausgeführt.

Kennzeichend für die Werke der Kunstmalerin sind der Monumentalismus der von alters her der ukrainischen Volkskunst eigen ist.

Die Jahre 1917—1920 stellen eine

Букет квітів
Букет цветов
Bouquet of Flowers
Bouquet de fleurs
Blumenstrauss

1920.

sehr wichtige Periode im Schaffen von Hanna Sobatschko dar. In ihren Werken besingt sie das neue Leben, die sozialistische Oktoberrevolution. Die Werke von Hanna Sobatschko dieser Periode unterscheiden sich von ihren vorigen Werken. Hier ist schon eine besondere tiefe Entwicklung der volkstümlichen Traditionen zu sehen. Die Hintergründe sind meistens farbig. Gefühlvoll, sehr gespannt, ist die Farbe hier eine Gestalt. Die Komposition wird kompakter, sie ist schon nicht mehr symetrisch, wie früher. Wirbelstürme von Blumen auf flammenden Hintergründen—das sind die heftigen Ströme der revolutionären Zeit (z. B. das Werk „Roter Mai"). Im Mai 1919 wurden die Werke der Malerin in der Ausstellung „Das moderne Schaffen des ukrainischen Dorfes" in Kiew und in den Jahren 1922—1927 in den Ausstellungen in Moskau, sowie im Ausland — in Berlin, Dresden, München exponiert.

In Jahre 1932, lebte Hanna Soba-

Мої улюблені квіти
Мои любимые цветы
My Favourite Flowers
Mes fleurs prêfêrèes
Meine Lieblingsblumen

1963.

tschko in Moskau und sezte ihr Schaffen in den Traditionen der ukrainischen Volkskunst fort. Ihre Werke wurden in den ukrainischen, Allunions — und ausländischen Ausstellungen gezeigt.

Die Gegenwartsperiode ihres Schaffens ist durch den lyrisch — epischen Still gekennzeichnet. Die Komposition ihrer Werke sind majestätisch. Die Zeichnung ist filigranartig und fein. Die Farben sind bunt und zur gleichen Zeit zart, samtweich. In eine Reihe von Werken verwandeln sich die Blumen in Vögel, Fische und manchmal sogar in Menschen, in dem sie ein einheitliches Kompositionsgeflecht bilden, das seinen Anfang in den altslawischen teratologischen Ornament nimmt. Die Malerin nimmt die Gegenwart wie freudige Blumen wahr. Das sind Blumen der Freude und Träume, der Hoffnungen und Bedenken, der Taten und Glückes unseres ukrainisches sowietisches Volkes.

G. Mestetschkin.

Наддніпрянські квіти
Приднепровские цветы
Dnieper Riverside Flowers
Fleurs des rives du Dniepr
Dnepruferblumen

1964.

На титульній сторінці — Ганна Собачко *(фото 1936 р.)*

Художній редактор *Г. І. Лавренюк*
Літературний редактор *Т. С. Курашова*
Технічний редактор *Л. О. Петронюк*
Коректор *І. Б. Глушкіна*

ГАННА СОБАЧКО

(Альбом с текстом на украинском, русском, английском, французском, немецком языках)

БФ 01100. Тем. план 1965 р. № 235. Здано на виробництво 14/XI 1964 р. Підписано до друку 19/IV 1965 р. Формат 60×84¹/₁₂. Фіз. друк. арк. 4. Обліково-вид. арк. 2,02. Зам. № 1471. Тираж 6 750. Ціна 61 коп.

Видавництво «Мистецтво», Київ, Свердлова, 19.

Фабрика кольорового друку Державного комітету Ради Міністрів УРСР по пресі. Київ, вул. О. Довженка, 3.

61 коп.

ГАННА СОБАЧКО

HANNAH SOBACHKO

HANNA SOBATCHKO

HANNA SOBATSCHKO